

Розділ XII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО

Стаття 70. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції

1. Україна, відповідно до укладених нею міжнародних договорів, здійснює співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції з іноземними державами, міжнародними організаціями, які здійснюють заходи щодо запобігання і протидії корупції.

2. Міжнародна правова допомога та інші види міжнародного співробітництва у справах про корупційні правопорушення здійснюються компетентними органами відповідно до законодавства та міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

1. Основні питання міжнародного співробітництва у сфері запобігання і протидії корупції врегульовані, крім актів, перелічених у коментарі до ст. 2 цього Закону, такими актами:

- Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму. Ратифікована Законом №2698-VI від 17.11.2010 р. (глава IV «Міжнародне співробітництво»);

- Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р. Ратифікована Законом №1433-IV від 04.02.2004 р. (статті 13, 18, 21, 26);

- Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Ратифікована Законом від 16 вересня 2014 р. (статті 22, 24);

- Європейська конвенція про видачу правопорушників від 13 грудня 1957 р. Ратифікована Законом від 16 січня 1998 р.;

- Додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників від 15 жовтня 1975 р. Ратифікований Законом від 16 січня 1998 р.;

- Другий додатковий протокол до Європейської конвенції про видачу правопорушників від 17 березня 1978 р. Ратифікований Законом від 16 січня 1998 р.;

- Європейська конвенція про взаємну допомогу у кримінальних справах від 20 квітня 1959 р. Ратифікована Законом від 16 січня 1998 р.;

- Європейська конвенція про передачу засуджених осіб від 21 березня 1983 р. Україна приєдналась до Конвенції 22 вересня 1995 р.;

- Додатковий протокол до Європейської Конвенції про передачу засуджених осіб, від 18 грудня 1997 р. Ратифікований Законом від 3 квітня 2003 р.;

- Конвенція СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22 січня 1993 р. (Мінська конвенція). Ратифікована Законом від 10 листопада 1994 р. (розділ IV);

- Протокол до Конвенції про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 29 березня 1997 р. ратифікований Законом від 3 березня 1998 р.;

- Конвенція СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 7 жовтня 2002 р. (Кишинівська конвенція). Україною не ратифікована;

- Угода про створення групи держав по боротьбі з корупцією (GRECO);

- КПК (розділ IX «Міжнародне співробітництво у кримінальних справах» включає глави: 37 «Видача особи (екстрадиція)»; 38 «Міжнародна правова допомога у кримінальних справах» і 39 «Переїзти кримінального переслідування»).

2. Найбільш спеціальними і детальними є відповідні положення статей 43–50 Конвенції ООН проти корупції, де визначені такі питання, як: поняття міжнародного співробітництва; видача і передача засуджених осіб; взаємна правова допомога; передача кримінального провадження; співробітництво між правоохоронними органами, зокрема спільні розслідування і спеціальні методи розслідування.

Статті 25–31 Кримінальної конвенції РЄ про боротьбу з корупцією визначають: загальні принципи та заходи міжнародного співробітництва; центральний орган міжнародного співробітництва; питання взаємної допомоги; питання екстрадиції; питання безпосереднього зв'язку та взаємного інформування, а також надання інформації за власною ініціативою.

Статті 13–14 Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією передбачають, що сторони під контролем GRECO здійснюють ефективне співробітництво у питаннях, які стосуються цивільного провадження у справах про корупцію, і особливо вручення документів, збирання доказів в інших країнах, юрисдикції, визнання та виконання рішень судових органів іноземних країн і судових витрат, згідно із положеннями відповідних міжнародних документів про міжнародне співробітництво у цивільних і комерційних справах, сторонами яких вони є, а також відповідно до їхнього внутрішнього законодавства.

Угодою про асоціацію України з Європейським Союзом також передбачено зосередження зусиль на боротьбі з корупцією. Стаття 22 «Боротьба зі злочинністю та корупцією» містить спеціальну норму, яка зобов'язує сторони співробітничати у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження.

3. Центральним органом України, який звертається із запитом про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час досудового розслідування та розглядає відповідні запити іноземних компетентних органів, є Генеральна прокуратура. Міжнародно-правове співробітництво під час кримінального провадження на цьому напрямі здійснюють органи прокуратури відповідно до Конституції України, законодавства і міжнародних договорів, а також без договору – у випадках, коли для належної реалізації завдань і функцій прокуратури необхідне застосування норм міжнародного права або взаємодія з іноземними державними установами чи міжнародними організаціями. При цьому органи прокуратури повинні дотримуватися принципів взаємної поваги до національного суверенітету і прав людини, добросовісного виконання зобов'язань та невтручання у внутрішні справи іноземних держав.

Центральним органом України, який звертається із запитом судів про міжнародну правову допомогу у кримінальному провадженні під час судового провадження та розглядає відповідні запити судів іноземних держав, є МЮ.

Крім того, закон визначає центральним органом НАБ (ч. 1 ст. 545 КПК). До обов'язків НАБУ відноситься, зокрема, здійснення міжнародного співробітництва у межах своєї компетенції відповідно до законодавства та міжнародних договорів України (п. 9 ч. 1 ст. 16 Закону «Про Національне антикорупційне бюро України»).

Згідно із Законом «Про Національне антикорупційне бюро України» в ході міжнародного співробітництва НАБ уповноважене:

- здійснювати правове співробітництво із компетентними органами іноземних держав, міжнародними організаціями з питань проведення оперативно-розшукової

діяльності, досудового розслідування на підставі законів та міжнародних договорів України (п. 17 ч. 1 ст. 17);

- виступати як представник інтересів держави під час розгляду у закордонних юрисдикційних органах справ про розшук, арешт, конфіскацію та повернення в Україну відповідного майна, захист прав та інтересів держави з питань, які стосуються виконання обов'язків НАБ, залучати з цією метою юридичних радників, зокрема, іноземних (п. 18 ч. 1 ст. 17);

- від імені України надавати міжнародні доручення щодо проведення оперативно-розшукових та слідчих дій (ч. 2 ст. 17);

- укладати угоди про співробітництво з питань її повноважень з іноземними і міжнародними правоохоронними органами та організаціями (ч. 2 ст. 17);

- звертатися від імені України до іноземних державних органів в установленому законодавством України та відповідних держав порядку (ч. 2 ст. 17);

- створювати міжнародні слідчі групи та брати у них участь, відповідно до цього закону та інших законодавчих актів та міжнародних договорів України (ч. 3 ст. 17);

- залучати до роботи іноземних експертів у боротьбі з корупцією (ч. 3 ст. 17).

Ці положення КПК та Закону «Про Національне антикорупційне бюро України» щодо визначення НАБ центральним органом міжнародного співробітництва дещо суперечать нормам міжнародних договорів, ратифікованих Україною.

Так, відповідно до ст. 80 Конвенції СНД про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, зносини з питань видачі, кримінального переслідування, а також виконання слідчих доручень, здійснюються Генеральними прокурорами Договірних Сторін. Відповідно до ч. 4 Закону «Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції», органами, на які покладаються повноваження, згідно з пунктом 1 статті 15 Конвенції, є МЮ (у справах на стадії судового слідства) і Генеральна прокуратура (у справах на стадії досудового слідства). Норм у міжнародних договорах та законах України про ратифікацію, які б визначали НАБ суб'єктом міжнародного співробітництва, не передбачено. У зв'язку з цим, здійснення міжнародного співробітництва НАБ можливо лише через Генеральну прокуратуру.

Генеральна прокуратура та МЮ у триденний строк надсилають до НАБ отримані (надані) у межах надання міжнародної правової допомоги матеріали, які стосуються фінансових та корупційних кримінальних правопорушень, у вигляді довідки. У випадку, коли викладені у довідці матеріали становлять інтерес для НАБ, його Директор, за погодженням із прокурором САП, може витребувати матеріали кримінального провадження у відповідного органу досудового розслідування.

МЮ є відповідальним за співпрацю з GRECO. Окрім того, МЮ координує проведення Україною самооцінки щодо дотримання положень Конвенції ООН проти корупції, співробітництво в межах тематичної платформи №1 ініціативи ЄС «Східне партнерство», присвяченої сфері боротьби з корупцією. Зважаючи на існуючий досвід МЮ у співпраці з міжнародними організаціями у цій сфері, також планується визначити його координатором реалізації заходів, передбачених Стамбульським планом дій.

Відповідно до Регламенту Національного агентства з питань запобігання корупції, затв. 12 квітня 2016 р., НАЗК здійснює міжнародне співробітництво відповідно до міжнародних договорів, законів та інших нормативно-правових

актів України. НАЗК здійснює співробітництво з органами, на які покладено запобігання та протидію корупції в іноземних державах, згідно з меморандумами про співробітництво/взаємодію, які укладаються відповідно до законодавства України.

Також до відповідних суб'єктів можна віднести НАВРУА, яке, відповідно до п. 6 ч. 1 ст. 9 Закону «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», здійснює співробітництво з органами іноземних держав, до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку та управління активами, іншими компетентними органами іноземних держав, відповідними міжнародними організаціями.

Стаття 71. Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції

1. У разі, якщо міжнародними договорами, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені законодавством про запобігання і протидію корупції, застосовуються правила міжнародних договорів.

1. Положення ч. 1 ст. 71 Закону відповідає ст. 9 Конституції України і ст. 19 Закону «Про міжнародні договори України», згідно з якою, якщо міжнародним договором України, який набрав чинності в установленому порядку, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені у законі України, то застосовуються правила міжнародного договору.

2. Міжнародні договори України, які набрали чинності, не лише сприяють розвитку міждержавного співробітництва у різних сферах суспільного життя та належному забезпеченню національних інтересів, здійсненню цілей, завдань і принципів зовнішньої політики України, закріплених у Конституції України, а й можуть завдяки своєму пріоритету над нормами відповідних законодавчих актів України змінювати регулювання правових відносин, установлених законодавством України.

Під час розгляду конкретної судової справи вирішення (подолання) колізії між нормою міжнародного договору України і нормою іншого законодавчого акта України належить до компетенції суду.

Під час розгляду справ, вирішуючи (долаючи) колізію між нормою міжнародного договору, який набрав чинності для України не шляхом надання згоди ВР на його обов'язковість у формі ратифікації, і нормою іншого акта законодавства України, слід враховувати юридичну силу акта законодавства, яким було надано згоду на обов'язковість міжнародного договору України (наприклад, постанова КМ від 5 грудня 2007 р. №1389 «Про затвердження Договору між Кабінетом Міністрів України та Урядом Латвійської Республіки про співробітництво в боротьбі з тероризмом, незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, прекурсорів та організованою злочинністю»). Норми такого міжнародного договору застосовуються в порядку, передбаченому для відповідного акта законодавства України, з урахуванням співвідношення законодавчого акта і підзаконного нормативно-правового акта.

3. При розгляді справ суди повинні користуватися офіційно опублікованим текстом міжнародного договору України українською мовою, за умови його наявності.

Наприклад, Конвенція про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах, яка ратифікована із застереженням Законом від 10 листопада 1994 р. №240/94-ВР «Про ратифікацію Конвенції про правову до-

помогу і правові відносини у цивільних, сімейних та кримінальних справах», була вчинена лише російською мовою та офіційно опублікована в Україні також лише російською мовою.

За відсутності автентичного тексту договору українською мовою або офіційного перекладу міжнародного договору українською мовою, необхідно використовувати автентичний текст договору іншою офіційною мовою, якою він був укладений.

4. Положеннями деяких договорів у межах РЄ передбачається можливість врегулювання питань їх застосування чи тлумачення в органах РЄ.

Зокрема, Європейський комітет із правового співробітництва РЄ може вирішувати, за домовленістю держав, спори щодо тлумачення чи застосування Цивільної конвенції про боротьбу з корупцією 1999 р. (ст. 21); Європейський комітет із проблем злочинності РЄ уповноважений розглядати за домовленістю держав спори щодо тлумачення чи застосування Конвенції про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом 1990 р. (ст. 42), а також сприяти дружньому врегулюванню будь-яких труднощів, які можуть виникнути у зв'язку із застосуванням Конвенції про передачу засуджених осіб 1983 р. (ст. 23), Європейської конвенції про міжнародну дійсність кримінальних вироків 1970 р. (ст. 65), Європейської конвенції про боротьбу з тероризмом 1977 р. (ст. 9), Європейської конвенції про передачу провадження у кримінальних справах 1972 р. (ст. 44).

5. Норми міжнародних договорів, які визначають ознаки складу кримінально караного діяння, не можуть застосовуватись судами України безпосередньо, оскільки такими договорами прямо встановлюється обов'язок держави забезпечити виконання передбачених договором обов'язків шляхом встановлення покарання за певні злочини внутрішнім (національним) законом (наприклад, Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 р., Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників 1979 р., Конвенція про боротьбу з незаконним захопленням повітряних суден 1970 р., Кримінальна конвенція про боротьбу з корупцією (ETS 173) 1999 р.).

При здійсненні правосуддя суди повинні враховувати, що відповідно до ч. 1 ст. 3 КК законодавство України про кримінальну відповідальність становить КК, який ґрунтується на Конституції України та загальновизнаних принципах і нормах міжнародного права. При цьому підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого КК (ч. 1 ст. 2 КК); злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом (ч. 3 ст. 3 КК).

У зв'язку із цим міжнародно-правові норми, що передбачають ознаки складу злочину, мають застосовуватись судами України лише у тих випадках, коли норми КК прямо встановлюють необхідність застосування міжнародного договору України, згода на обов'язковість якого надана ВР (наприклад, статті 438–440 КК).

Стаття 72. Міжнародний обмін інформацією у сфері запобігання і протидії корупції

1. Компетентні органи України можуть надавати відповідним органам іноземних держав та одержувати від них інформацію, у тому числі з обмеженим доступом, з питань запобігання і протидії корупції з дотриманням вимог законодавства та міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

2. Надання органам іноземних держав інформації з питань, пов'язаних із запобіганням і протидією корупції, можливе лише в разі, якщо ці органи та відповідний компетентний

орган України можуть установити такий режим доступу до інформації, який унеможливає розкриття інформації для інших цілей чи її розголошення у будь-який спосіб, у тому числі шляхом несанкціонованого доступу.

1. Питання міжнародного обміну інформацією у сфері запобігання і протидії корупції регулюються положеннями:

1) Конвенції ООН проти корупції:

- ст. 46 («Взаємна правова допомога») – щодо можливості Держав-учасниць без попереднього запиту передавати інформацію, що стосується кримінальних справ, компетентному органу іншої Держави-учасниці в тих випадках, коли вони вважають, що така інформація може надати допомогу цьому органу в здійсненні або успішному завершенні розслідування та кримінального переслідування або може привести до складання цією Державою-учасницею запиту відповідно до цієї Конвенції;

- ст. 48 («Співробітництво між правоохоронними органами») – щодо зміцнення або, в разі необхідності, встановлення каналів зв'язку між їхніми компетентними органами, установами та службами для забезпечення безпечного і швидкого обміну інформацією про всі аспекти злочинів, що визначені цією Конвенцією; обміну з іншими Державами-учасницями інформацією про конкретні засоби й методи, що застосовуються для вчинення злочинів, визначених цією Конвенцією; обміну інформацією та координації адміністративних та інших заходів, що вживаються у відповідних випадках з метою своєчасного виявлення злочинів, визначених цією Конвенцією;

- ст. 61 («Збирання та аналіз інформації про корупцію та обмін такою інформацією») – щодо можливості Держав-учасниць проводити аналіз тенденцій в галузі корупції на своїй території, умов, в яких здійснюються корупційні злочини, а також статистичних даних, аналітичних знань щодо корупції та інформації про оптимальні види практики у справі запобігання корупції й боротьби з нею, та обміну ними через посередництво міжнародних і регіональних організацій;

2) Кримінальної конвенції РЄ про боротьбу з корупцією:

- ст. 28 («Надання інформації за власною ініціативою») – щодо можливості Сторони без попереднього запиту надіслати іншій Стороні інформацію про виявлені факти, якщо вона вважає, що повідомлення такої інформації може допомогти отримуючій Стороні у порушенні чи проведенні розслідування або провадження стосовно кримінальних злочинів, визначених цією Конвенцією, або може сприяти поданню такою Стороною запиту;

- ст. 31 («Інформація») – щодо того, що запитувана Сторона невідкладно інформує запитуючу Сторону про заходи, вжиті щодо запиту, та про остаточні результати таких заходів. Запитувана Сторона також невідкладно інформує запитуючу Сторону про будь-які обставини, що унеможливають виконання запланованих заходів або можуть суттєво його затримати.

2. НАЗК уклало низку меморандумів з антикорупційними органами зарубіжних держав щодо обміну інформацією. Так, згідно з Меморандумом про порозуміння і співпрацю між Національним агентством з питань запобігання корупції та Національним антикорупційним органом Республіки Італія від 14 лютого 2017 р., однією з форм співпраці визначено обмін інформацією та кращими практиками у сфері реалізації засад антикорупційної політики.

3. НАВРУА є спеціально уповноваженим органом державної влади України на співробітництво з міжнародними, міжурядовими організаціями, мережами, діяльність яких спрямована на забезпечення міжнародного співробітництва у сфері виявлення, розшуку та управління активами (на рівні, що передує міжнародній правовій допомозі). Під час цього співробітництва здійснюється обмін інформацією з StAR (партнерська ініціатива Групи Світового банку та Управління ООН з наркотиків і злочинності, яка підтримує міжнародні зусилля, спрямовані на припинення практики приховування активів, отриманих від корупційних злочинів), Камденською міжвідомчою мережею з питань повернення активів (CARIN) (неформальна мережа представників правоохоронних органів і судових практиків, фахівців в області виявлення та розшуку активів, заморожування, арешту та їх конфіскації).

4. Важливим питанням є забезпечення режиму доступу, який унеможливає розкриття інформації для інших цілей чи її розголошення у будь-який спосіб, у т.ч. шляхом несанкціонованого доступу. Це положення передбачає спеціальний режим передачі інформації та створення всіма антикорупційними органами захищеної комп'ютерної мережі зберігання даних.

Так, відповідно до ч. 3 ст. 18 Закону «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів», надання цим агентством відповідному органу іноземної держави інформації з обмеженим доступом здійснюється за умови забезпечення органом іноземної держави тотального діючого в Україні національного режиму її захисту та використання виключно для цілей кримінального судочинства.

Стаття 73. Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпорядження вилученими коштами та іншим майном, одержаними внаслідок корупційних правопорушень

1. Україна здійснює заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпоряджається цими коштами та іншим майном відповідно до законодавства та міжнародних договорів, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України.

1. Питання, задекларовані у ст. 73 Закону, детально регламентуються, зокрема, положеннями:

1) Конвенції ООН проти корупції. Відповідно до ст. 3 («Сфера застосування») цієї Конвенції, вона застосовується не тільки до запобігання, розслідування та кримінального переслідування за корупцію, а й до призупинення операцій (заморожування), арешту, конфіскації та повернення доходів від злочинів, визнаних такими згідно із цією Конвенцією.

Спеціально зазначеним питанням присвячена глава V («Заходи щодо повернення активів») (статті 51–59). Цією главою, зокрема, визначаються:

- запобігання переказам доходів, здобутих злочинним шляхом, та їх виявлення (ст. 52);
- заходи щодо безпосереднього повернення майна (ст. 53);
- механізми вилучення майна шляхом міжнародного співробітництва у питаннях конфіскації (ст. 54);
- міжнародне співробітництво з метою конфіскації (ст. 55);

- спеціальне співробітництво (ст. 56);
- повернення активів та розпорядження ними (ст. 57);
- підрозділи для збирання оперативної фінансової інформації (ст. 58);
- двосторонні та багатосторонні договори і домовленості (ст. 59);

2) Конвенція РЄ про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму. Спеціально зазначеним питанням присвячені окремі статті Конвенції, а саме:

- заходи з конфіскації (ст. 3);
- блокування, арешт і конфіскація (ст. 5);
- управління заблокованим і заарештованим майном (ст. 6);
- міжнародне співробітництво (Глава IV).

2. НАВРУА уповноважене, зокрема на виявлення (діяльність із встановлення факту існування) та розшук (діяльність із визначення місцезнаходження) майна, на яке може бути накладено арешт у кримінальному провадженні.

НАВРУА уповноважене сприяти здійсненню кримінального провадження шляхом:

- здійснення заходів з виявлення та розшуку активів за зверненням слідчого, детектива, органів досудового розслідування, прокуратури та судів з метою арешту та конфіскації таких активів;
- забезпечення міжнародного співробітництва з відповідними органами іноземних держав (на рівні, що передбачає міжнародній правовій допомозі), міжнародними організаціями до компетенції яких належать питання щодо виявлення, розшуку активів, а також направлення до них відповідних запитів щодо виявлення та розшуку активів;
- звернення до суду з позовом щодо визнання незаконними нормативно-правових актів, індивідуальних рішень, правочинів, виданих/вчинених з порушенням визначених законодавством вимог та обмежень;
- участі у забезпеченні представництва прав та інтересів України у закордонних юрисдикційних органах у справах, пов'язаних з поверненням в Україну активів, одержаних від корупційних та інших злочинів.

НАВРУА здійснює управління активами, на які накладено арешт у кримінальному провадженні, у т.ч. як захід забезпечення позову – лише щодо позову, пред'явленого в інтересах держави, із встановленням заборони розпоряджатися та/або користуватися такими активами, сума або вартість яких дорівнює або перевищує 200 розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на 1 січня відповідного року.

Зазначені активи приймаються в управління на підставі ухвали слідчого судді, суду чи згоди власника активів, копії яких надсилаються до **НАВРУА** не пізніше наступного робочого дня після їх винесення (надання) з відповідним зверненням прокурора. Порядок звернення до слідчого судді передбачено ч. 7 ст. 100 КПК.

НАВРУА після набрання законної сили судовими рішеннями про конфіскацію, спеціальну конфіскацію, стягнення активів в дохід держави в кримінальному провадженні, які перебувають у його управлінні, направляє їх для примусового виконання до органів державної виконавчої служби.

3. Механізм повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, передбачає такі етапи:

- початок кримінального переслідування щодо вчинення корупційного правопорушення;
- звернення до урядів країн, в яких розміщено рахунки особи, що вчинила корупційне правопорушення з проханням накласти арешт на рахунки;
- звернення до суду країни, в якій розміщено рахунки посадової особи, з проханням порушити кримінальну справу у зв'язку із заволодінням майном внаслідок корупції.

Світовий досвід щодо повернення активів, які були втрачені країнами внаслідок корупційних злочинів, показує, що для успішного повернення активів необхідним є дотримання низки умов, які сформульовані Міжнародним центром з повернення активів Базельського Інституту Управління (ICAR):

- наявність політичної волі до повернення активів;
- достатній рівень нормативно-правової бази та відповідність її міжнародним стандартам з повернення активів;
- відсутність внутрішнього потенціалу для повернення активів;
- труднощі внутрішнього співробітництва та відсутність чітких структур зв'язку;
- відмінності у правових системах країн. Національні правові положення можуть суттєво відрізнятися від тих, які діють у країні розташування активів, тому ця перешкода також може здійснювати вплив на процес повернення активів.

Останнім часом міжнародною спільнотою було зроблено суттєві кроки щодо спрощення процедури повернення активів одержаних протиправним шляхом.

Так, 3 травня 2014 р. Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу прийнята Директива 2014/42/EU про замороження та конфіскацію засобів здійснення злочинів та доходів, отриманих злочинним шляхом, у Європейському Союзі. Пунктом 3 Директиви визначено, що серед найбільш ефективних засобів боротьби з організованою злочинністю є ефективне виявлення, замороження та конфіскація засобів та доходів, отриманих злочинним шляхом. Відповідно до п. 5 Директиви, «Держави-члени повинні вжити необхідних заходів для того, щоб зробити можливою конфіскацію, повністю або частково, засобів і доходів або майна, що належать особі, визнаній винною у вчиненні кримінального правопорушення, яке може призвести, прямо або опосередковано, до економічної вигоди, коли суд на основі обставин справи, у т.ч. конкретних фактів і наявних свідчень, зокрема таких, що вартість майна є невідповідною законному доходу засудженого, визнає, що вказане майно було набуто в результаті злочинної поведінки».

Зміст

Вступне слово. Корупція, цивілізація і конституційна демократія	3
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ КОМЕНТАР ДО ЗАКОНУ	
УКРАЇНИ «ПРО ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ»	25
Вступ	29
Закон України «Про запобігання корупції»	31
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	33
Стаття 1. Визначення термінів.	33
Стаття 2. Законодавство у сфері запобігання корупції	72
Стаття 3. Суб'єкти, на яких поширюється дія цього Закону.	80
Розділ II. НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ	
ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ	113
Стаття 4. Статус Національного агентства з питань запобігання корупції	113
Стаття 5. Склад Національного агентства	115
Стаття 6. Голова та заступник Голови Національного агентства	121
Стаття 7. Повноваження членів Національного агентства.	122
Стаття 8. Організація діяльності Національного агентства	123
Стаття 9. Гарантії незалежності Національного агентства	126
Стаття 10. Правовий статус членів, працівників апарату та	
територіальних органів Національного агентства	129
Стаття 11. Повноваження Національного агентства	129
Стаття 12. Права Національного агентства	139
Стаття 13. Уповноважені особи Національного агентства	144
Стаття 14. Контроль за діяльністю Національного агентства	146
Стаття 15. Соціальний захист членів та працівників апарату	
Національного агентства	147
Стаття 16. Оплата праці членів та працівників апарату Національного	
агентства	148
Стаття 17. Фінансове та матеріально-технічне забезпечення	
Національного агентства	150
Розділ III. ФОРМУВАННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЯ	
АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	153
Стаття 18. Антикорупційна політика	153
Стаття 19. Антикорупційні програми	157
Стаття 20. Національна доповідь щодо реалізації засад	
антикорупційної політики	159
Стаття 21. Участь громадськості в заходах щодо запобігання корупції	162

**Розділ IV. ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЙНИМ ТА ПОВ'ЯЗАНИМ
З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯМ. 167**

Стаття 22. Обмеження щодо використання службових повноважень чи свого становища.	167
Стаття 23. Обмеження щодо одержання подарунків	173
Стаття 24. Запобігання одержанню неправомірної вигоди або подарунка та поводження з ними.	190
Стаття 25. Обмеження щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності	192
Стаття 26. Обмеження після припинення діяльності, пов'язаної з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування. . .	219
Стаття 27. Обмеження спільної роботи близьких осіб	225

**Розділ V. ЗАПОБІГАННЯ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ
ІНТЕРЕСІВ 229**

Стаття 28. Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів.	229
Стаття 29. Заходи зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів.	241
Стаття 30. Усунення від виконання завдання, вчинення дій, прийняття рішення чи участі в його прийнятті.	244
Стаття 31. Обмеження доступу до інформації	244
Стаття 32. Перегляд обсягу службових повноважень	245
Стаття 33. Здійснення повноважень під зовнішнім контролем	247
Стаття 34. Переведення, звільнення особи у зв'язку з наявністю конфлікту інтересів.	248
Стаття 35. Особливості врегулювання конфлікту інтересів, що виник у діяльності окремих категорій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування .250	
Стаття 36. Запобігання конфлікту інтересів у зв'язку з наявністю в особи підприємств чи корпоративних прав	261

Розділ VI. ПРАВИЛА ЕТИЧНОЇ ПОВЕДІНКИ 267

Стаття 37. Вимоги до поведінки осіб	267
Стаття 38. Додержання вимог закону та етичних норм поведінки	271
Стаття 39. Пріоритет інтересів	278
Стаття 40. Політична нейтральність.	279
Стаття 41. Неупередженість.	284
Стаття 42. Компетентність і ефективність	285
Стаття 43. Нерозголошення інформації	288
Стаття 44. Утримання від виконання незаконних рішень чи доручень . .	292

Розділ VII. ФІНАНСОВИЙ КОНТРОЛЬ 297

Стаття 45. Подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування	297
--	-----

Розділ XII. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО	459
Стаття 70. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання і протидії корупції	459
Стаття 71. Міжнародні договори України у сфері запобігання і протидії корупції	462
Стаття 72. Міжнародний обмін інформацією у сфері запобігання і протидії корупції	463
Стаття 73. Заходи щодо повернення в Україну коштів та іншого майна, одержаних внаслідок корупційних правопорушень, і розпорядження вилученими коштами та іншим майном, одержаними внаслідок корупційних правопорушень	465
Розділ XIII. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ	468

ISBN
УДК

Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції»
/ Наук. ред. Хавронюк М. І. – К.: Ваіте, 2018. – 472 с.

Колектив авторів:

Банчук О. А., Дудоров О. О., Луцик В. В., Попович В. П., Сорока О. В., Хавронюк М. І.

В коментарі здійснено роз'яснення положень Закону України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 року.

Коментар розрахований на працівників спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції, суддів, працівників інших державних органів, які здійснюють заходи щодо запобігання корупції, державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, інших осіб, на яких поширюється дія антикорупційного законодавства, а також адвокатів, представників громадянського суспільства, які беруть участь в заходах щодо запобігання корупції. Може бути корисним студентам, курсантам, слухачам, аспірантам та викладачам юридичних закладів освіти.

© Колектив авторів

© ТОВ «ВАІТЕ»

© Координатор проєктів ОБСЄ в Україні



Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проєктів в Україні

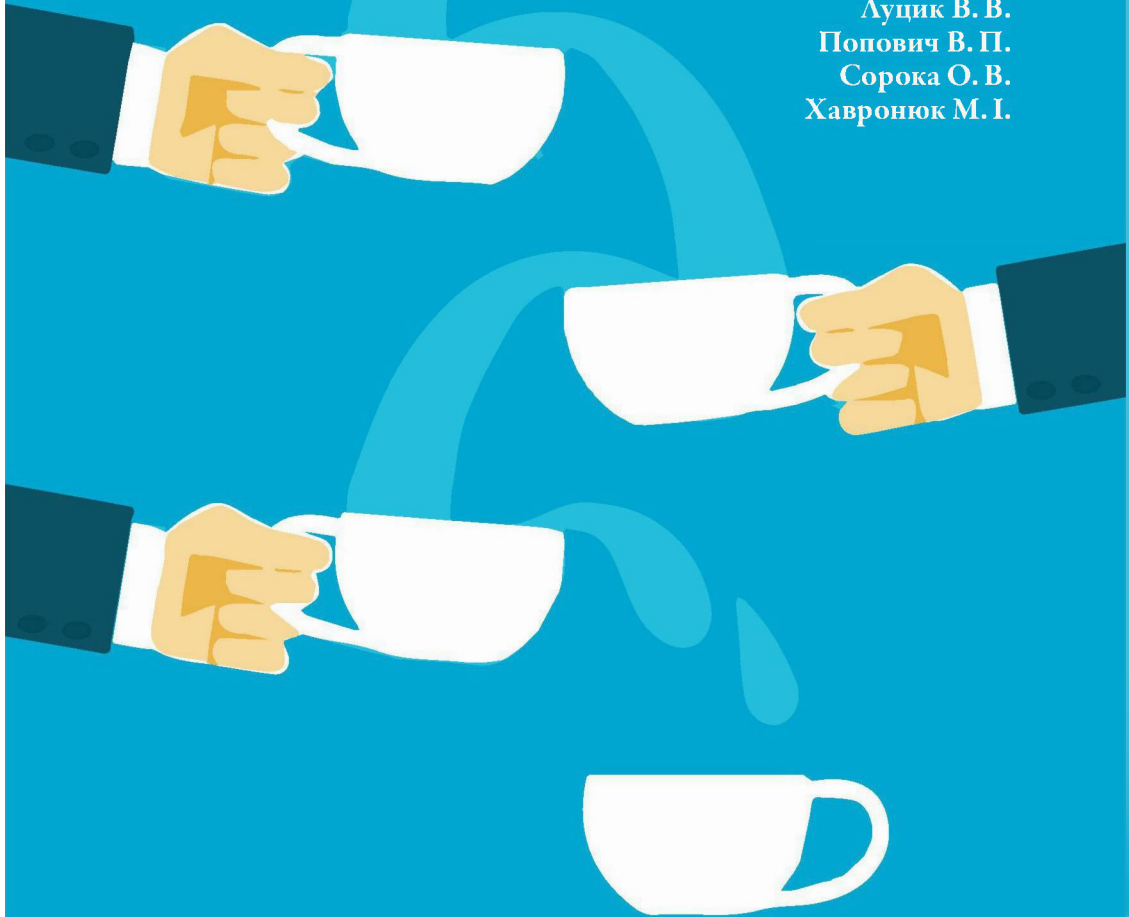
Видано за підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні. У цій публікації висловлено виключно погляди авторів. Вони не обов'язково збігаються з офіційною позицією Координатора проєктів ОБСЄ в Україні.

Банчук О. А., Дудоров О. О., Луцик В. В.,
Попович В. П., Сорока О. В., Хавронюк М. І.

**Науково-практичний коментар
до Закону України
«Про запобігання корупції»**

Київ 2017

Банчук О. А.
Дудоров О. О.
Луцик В. В.
Попович В. П.
Сорока О. В.
Хавронюк М. І.



Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції»



Організація з безпеки та
співробітництва в Європі
Координатор проектів в Україні